

Dos anys del 15-M: de què ha servit?

Fa un parell d'anys un munt de joves i altra gent van ocupar places de ciutats al llarg de moltes setmanes. Abans i després, en altres països, s'han viscut fenòmens semblants, que comparteixen maneres poc convencionals de fer política i de posar en dubte el funcionament democràtic de les institucions representatives. En aquest sentit, el 15-M va ser un toc d'alerta, un esdeveniment que va sorprendre i va alterar l'escenari del *politics as usual*. Amb el polèmic crit de "No ens representen", manifestaven dues coses que molta gent compartia: no val actuar en nom de la gent que dius que representes i fer-ho en contra del contracte implícit que signifiquen les eleccions, on es presenta un programa i la gent vota en relació al que s'hi expressa; i no val dir que representes la gent, si les teves formes de fer, de viure, els teus privilegis, t'allunyen dels que dius que representes. El 15-M va sorgir, i segueix encara bategant, sense passar pels intermediaris habituals del sistema polític. Va posar en relleu que internet modifica també la manera de fer política. La democràcia representativa parteix del principi que els presents a les institucions representen els absents (que no poder ser-hi, per nombre i per dificultat de trobar-se). Amb internet comença a ser veritat que els absents també poden ser presents. I si bé això no ha de comportar caure en l'error de la democràcia instantània, sens dubte permet imaginar altres maneres de combinar deliberació, representa-

La força ingènua i fresca amb què el 15-M va qüestionar el realisme polític que ho justifica tot encara té repercussions



JOAN SUBIRATS

PROF. DE CIÈNCIA POLÍTICA, IGOP-UAB

ció i poder popular, en què les possibilitats de decidir siguin més compartides.

Dos anys després, ¿podem fer un balanç del que ha representat? Des del meu punt de vista, la seva capacitat de renovació de l'escena política va molt més enllà del recompte dels canvis concrets que els puguem atribuir. La força ingènua i fresca amb què van preguntar, van qüestionar i es van rebel·lar contra el realisme polític que ho explica i ho justifica tot va ser un actiu que encara segueix tenint repercussions. No són un moviment en el sentit convencional. No tenen ni adreça ni portaveu reconegut. Són més *acció connectiva* que *acció col·lectiva*. Però el cert és que van posar en marxa un procés constituent i de renovació de la política que segueix avançant sense passar per les vies institucionals previstes. Un llegat significatiu, no només atribuïble al 15-M, és que s'ha reforçat el sentit del que és col·lectiu, del que és comú, sense acceptar la confusió habitual entre el que és públic i el que és institucional. S'ha reforçat el suport a l'accés lliure a la xarxa i la defensa dels fonaments bàsics de la convivència. Es va usar i se segueix impulsant i reivindicant la força del coneixement i del poder compartit. El revulsiu que va ser el 15-M ajuda a explicar fenòmens com els de la PAH, les *marees* o la creixent significació de les noves maneres de fer

política que van aflorant aquí i allà en diferents formats i concrecions.

Sembla clar que el procés de deslegitimació política que afecta el conjunt del sistema polític espanyol presenta trets de canvi d'època que són de caràcter global (canvi tecnològic que permet evitar intermediacions que no aporten valor, globalització financera i erosió dels sistemes de fiscalitat; menys capacitat d'acció dels governs nacionals-estats, etc.). Però té també característiques i intensitats pròpies. La màxima pluralitat i heterogeneïtat social conviu malament amb un sistema polític molt tancat, opac i tendent, des de la Transició, al pacte entre elits basat en l'*avui per tu, demà per mi* i en el *no ens farem mal*. La divisió de poders no ha funcionat i el deteriorament institucional s'ha incrementat, a partir de la sensació d'impunitat dels que se sentien amos del *cotarro*. La conjunció d'ambdues dinàmiques i la constatació ciutadana que els que manen (s'anomenin Zapatero o Rajoy) són mers transmissors d'ordres alienes al control democràtic, i que els preocupa més satisfer les necessitats del mercat financer que les de la ciutadania, han situat la desconfiança i el descrèdit dels polítics i de les institucions en els seus nivells més alts. En aquest sentit, el 15-M ha tingut un paper desvetllador indubtable, ajudant a fer entendre que si bé la política és necessàriament part de la solució, ara per ara és també part del problema. I que la renovació de tot plegat depèn de tots, no només dels que reclamen representar-nos.

La deslegitimació que afecta el sistema polític espanyol presenta trets de canvi d'època que són de caràcter global